

850 hnutia na Slovensku. Napriek 5 rokov trvajúcim najtvrdším vojnovým udalostiam boli českomoravskému priestoru, úplne pacifikovanému, takéto javy na šťastie vzdialené, a preto aj viac-menej neznáme. Tým, že sa *ojedinelé* udalosti nervózne a ustarene preceňujú a neberú do úvahy okolnosti, že sa zo strany ústredných vedúcich miest aj tak robia, resp. pripravujú opatrenia, ktoré daný stav umožňuje, najrôznejším inštanciam sa častejšie predkladajú osobitné priania a podnety, ktoré — keďže sú založené len na znalosti a uvážení miestnych potrieb — musia byť nevecné a mylné. Tým vznikne viac zmätku ako úžitku. Existujúce sily nedovoľujú pri pokračovaní každého útoku nasadiť zvláštne sily. Každý prepad však bude vyšetrený a po dopadnutí okruhu páchatelov sa urobia potrebné opatrenia na ich likvidovanie. Práve v posledných dňoch zakončil SS obergruppenführer a generál zbraní SS a polícia Frank veľkú akciu s viac ako 10 000 mužmi. Dúfam, že som tým odstránil Vaše obavy, že na moravsko-slovenskom území chýba potrebná jednotnosť a cieľavedomosť alebo muž, ktorý by koordinoval sily.¹

Heil Hitler!
Váš Gies

SS standartenführer.

SÚA Praha. S 110-4-90/9. Strojopisný priepis. (Z nemčiny preložila IK.) — J. Tesař, „Dokumenty ke vzťahu mezi Slovenským národním povstáním a českými zeměmi“ v „Historie a vojenství“, 1964, příloha k čís. 3. s. 153.

554

1944, november 27. Bratislava. — Smernice bezpečnostného odboru ministerstva národnej obrany slovenského štátu orgánom štátneho aparátu na pokračovanie proti účastníkom povstania z radov štátnych a súkromných zamestnancov.

Dôverné.

Vec: Pokračovanie proti účastníkom puču — smernice.

Pred 29. augustom 1944, teda pred vypuknutím puču, veľká väčšina štátneho a súkromného zamestnanectva pod rôznym titulom, ako napríklad návšteva evakuovanej rodiny, služobná cesta, pragmatikálna alebo zdravotná dovolenka a pod., opustila svoje služobné miesta. Tak isto a pod podobnou zámenkou urobili aj ostatné osoby a presťahovali sa do krajov budúcej pučistickej revolty a oneskorení po jej započatí.

Z toho je zrejmé, že veľká väčšina o príprave puču vedela, aktívne sa zapojila, ostatok obozretne tam vyčkával vývoj a celú túto akciu podporoval nepriamo (napr. udávaním osôb, finančnou podporou, zásobovaním a pod.).

Teraz, po likvidácii, sa títo jednotlivci vracajú a snažia sa ospravedlniť svoju neprítomnosť už dôvodmi alebo vyhovávajú sa na donútenie, teda na akýsi stav núdze.

Stav núdze ako skutočnosť, na ktorú sa teraz títo jednotlivci vyhovávajú a ňou ospravedľujú, je vylúčený a ich trestná zodpovednosť zostáva a trvá, lebo

¹ Gies odpovedal na Hudolinov list, ktorý cituje v uvedenom príspevku J. Tesař (c. d., s. 151 až 152).

v daných prípadoch ide v podstate o ochranu vyšších štátnych záujmov a ich povinnosťou bolo nebezpečiu ich porušenia čeliť alebo ich aj odvrátiť, čo ale neurobili a ani to, aby aspoň boli tieto trestné počiny úradom včas oznámili.

V daných prípadoch ide o ťažké trestné činy týchto jednotlivcov, teda vo väčšine o úklady o republiku, prípadne ohrozenie jej bezpečnosti, vojenskú zradu a pod., konečne tiež aj o návod, lebo pomoc ostatných obecných trestných činov (ako krádeže, lúpeže, vydieračstvá, poškodenia majetku a pod.).

Nariaďujem preto, aby každá osoba, ktorá sa teraz vrátila, bola na všetky tieto okolnosti podrobne vypočutá. Najmä nech je najprv zistená a preverená doba a príčina jej neprítomnosti a odchodu, ďalej činnosť počas vzdialenia, ako aj doba a okolnosti návratu. Konečne dôležité je zistenie aj poznatkov o jej známych, s ktorými sa tam stýkala, ich videla, alebo o nich počula.

Tam, kde sú takto zistené okolnosti spáchania takéhoto trestného skutku a páchatel dopadnutý, nech je uvalená väzba a príslušné trestné oznámenie podané priamo príslušnému súdu (to sú najmä škodlivé prípady členstva v národných výboroch, aktívna činnosť v ostatných jeho zložkách, úradoch a pod.).

V ostatných prípadoch, kde priame dôkazy chýbajú alebo v dohľadnej dobe sa nedajú zistiť alebo previesť, ale v ktorých súčasne trvá dôvodné podozrenie, že osoby, o ktoré sa jedná, zostávajú v dôvodnom podozrení priamej alebo nepriamej účasti predmetného puču už i vzhľadom k ich predchádzajúcej protištátnej činnosti, tieto zaistíte a s predložením podrobnej zprávy vyžiadať si prostredníctvom ÚŠB o sprostredkovanie súhlasu na schválenie zaistenia v smysle zák. čís. 50/1944 Sl. zák. Tento postup zachovajte aj v pochybných prípadoch.

Po ešte neprítomných osobách z tej-ktorej dediny, obce, mesta a pod. stopujte, ich stav zistite a veďte v príslušnom osobitnom zázname.

K tejto práci použite aj zpravodajských orgánov HSLS, HG a pod.

Ostatné poznatky k veci hláste vždy obratom ÚŠB.

Za prevedenie činím pánov prednostov osobne zodpovedných.

Za správnosť vyhotovenia
prednosta výpravne:
Volár

Na stráž!
Minister:
Haššík v. r.

OA B. Bystrica, pob. v Brezne. OÚ Brezno nad Hronom, D 1 — 907/1944 prez. Originál. Cyklostyl.

555

1944, november 27. Banská Bystrica. — Smernice vládneho poverenca J. Ďurčanského o zrušení opatrení SNR a národných výborov, zaslané okresným úradom pohronskej župy.

Vec: opatrenia SNR — zrušenie.

Oslobodením územia župy Pohronskej vojskom prestala každá moc Slovenskej národnej rady, jej okresných a miestnych výborov a tak aj všetky nariadenia a opatrenia týchto sborov pozbudli ich platnosti.

Ukladám preto všetkým okresným úradom župy Pohronskej, aby ihneď urobili potrebné opatrenia v tých obciach, kde správa obecného hospodárenia za vládnutia Slovenskej národnej rady prešla na predsedu Národného výboru a tam, kde by